



Magyarországon úgy földgáz-, mint villamos energia ellátásban létezik az ún. egyetemes szolgáltatási szegmens és a versenypiac. Az előbbi bizonyos, elsősorban lakossági és kisüzleti fogyasztók részére alkalmazandó, jogszabály által szabott elismert beszerzési és értékesítési árak, illetve szabályozott árrés jellemzi. A versenypiacon a kereskedők szabadon dönthetnek beszerzési és értékesítési portfóliójuk kialakításában és az erős verseny által is befolyásolt árrés meghatározásában. Mindkét szegmensre jellemző, hogy az ún. rendszerhasználati díjakat (RHD), a megújuló energiatörzások hasznosításának költségeit (kötelező átvétel – KÁT), egyéb pénzeszközöket jogszabály alapján alkalmazzák a szolgáltatók. Ennek megfelelően, ezekre a díjelemekre a versenypiacon sincs a kereskedőknek ráhatásuk, és a piaci verseny gyakorlatilag maga a földgáz, illetve villamos energia, mint tisztán energiahordozó árat befolyásolja.

2013. január 1-től a jellemzően kisfeszültségen vételező lakossági fogyasztók rendszerhasználati díjai (RHD) országosan mintegy 4,5 milliárd forinttal csökkentek, de a nem egyetemes szolgáltatásban vételező, versenypiaci fogyasztók RHD díjai hozzávetőlegesen 10 milliárd forinttal emelkedtek. Ezt megelőzően, egy törvénymódosítással, a megújuló energiából (és hulladékból) termelt villamos energia (KÁT) kötelező átvételét megszüntették az egyetemes szolgáltatásban.

A megújuló források hasznosításának ösztönzésére szolgáló kötelező átvétel rendszerében eddig valamennyi energiat fogyasztó részt vett, az egyetemes szolgáltatás keretében, hatósági áron ellátott háztartások, közintézmények éppúgy, mint az energiát a szabadpiacon beszerző ipari energiafogyasztók, vagyis a magyarországi vállalkozások, a multinacionális cégek leányvállalataitól, a kis- és közepes vállalkozásokon át, a családi vállalkozásokkal bezárólag.

Az elmúlt évi adatokat alapul véve a nettó villamosenergia fogyasztás 36,3 terawattórás mennyiségének 35 százaléka jut az egyetemes szolgáltatás keretében vételező fogyasztókra. Ilyen arányban kerül felosztásra a nagyjából 4 terawattórányi kötelező átvétel keretében értékesített áram, amelynek KÁT-támogatás tartalma kilowattóránként 10 forint körül alakult 2011-ben. Ez alapján az egyetemes szolgáltatás körébe tartozó vevők költségeiből összesen 14 milliárd forint kerülhet ki, vagyis a háztartási fogyasztók kilowattóránkénti díja nagyjából 1 - 1,10 forint körüli mértékben csökkenhet.

A költségnövekedés mellett, a KÁT szabályok módosítása, és az egyetemes szolgáltatásnak, a kötelező átvétel alóli mentesítése a versenypiaci kereskedők KÁT átvételi aránya is emelkedett. Ennek oka, hogy a KÁT szétosztási aránytényezőjét a végfelhasználói értékesítés volumene alapján határozzák meg, és az egyetemes szolgáltatás volumene nélkül ezeknek a kereskedőknek a részaránya tisztán a versenypiacot figyelembe véve relatíve megnőtt. Az intézkedés a lakossági szintű piacliberalizáció és verseny ellen hat: az egyetemes szolgáltatásban vételező fogyasztókat mentesítik a KÁT átvételi költségektől, de a versenypiacon a fogyasztók kivesszik a résztüket ebből. Ez úgy értelmezhető, mintha a megújuló energia források hasznosítása és a tiszta levegő, mint közjószág, nem az egész ország lakosságának az érdeke lenne, és ezért nem szükséges, hogy a lakosság is hozzájáruljon a fenntartható környezet kialakításához.

A kereskedők ugyanakkor a KÁT-tal kapcsolatos jogszabályváltozást 2012 folyamán, a 2013-as fogyasztói portfólió kiépítése közben előre nem láthatták, a fenti többletköltséggel egyáltalán nem számoltak. Ugyanakkor, a már alírt versenypiaci szerződések típusaitól, illetve üzletszabályzatuktól függően elképzelhető, hogy az érintett kereskedők bizonyos versenypiaci fogyasztók felé utólag megpróbálják majd beépíteni az indokolt plusz költségeket: a versenypiaci szegmens fogyasztói körében elméletileg akár 0,5 – 0,7 Ft/kWh mértékű végfelhasználói villamos energia áremelkedés is indokolt lehet. Ez az emelkedés egyaránt érintheti a versenypiacon vételező hazai kis- és középvállalkozásokat. További kérdés az, hogy ezek a cégek vajon beépítik-e az ilyen extra költségeket termékeik/szolgáltatásaik árába, amit így végső soron a végfelhasználók, a lakosság fizet majd meg.

A fenti jogszabályváltozások tükrében csökkent a kiszámíthatóság és kockázatosabbá vált a versenypiaci felhasználók ellátása. Az intézkedések a tiszta, 2003. óta transzparens és jól működő piaci mechanizmusokban torzulást okoznak, és akár egy extra kockázati prémium beépítését jelenthetik a 2014-2015. évi ügyfélárakba a kereskedők részéről.

A MEKSZ évek óta javasolja, hogy a KÁT költsége rendszerszintű szolgáltatási díjlemként jelenjen meg 2014-től és a szabályozó emelje ki ezt a költséget a Kereskedő-Felhasználó viszonyrendszerből. Rendkívül fontos még **az energiakereskedők szerepe a fogyasztók ellátásában**, hiszen a kereskedők által nyújtott szolgáltatások nélkülözhetetlenek az ún. value-chain-ben. Pl. a villamosenergia-kereskedők

– Optimalizálják a felhasználást és csökkentik az ellátással kapcsolatos rendszer-és értékesítési kockázatokat. A

fogyasztói portfólió (mérlegkör) tudatos, strukturált építésével töreksenek a villamos energia beszerzési költségek csökkentésére. Ennek következtében például a portfólió esetében felmerült kiegyenlítő energia költségek lényegesen alacsonyabb ügyszintű fajlagos költséget eredményeznek ahhoz képest, mint ha az ügyfél közvetlenül szerződne egy termelővel, kihagyva a kereskedőket.

→ A kereskedők komplex számlázási rendszereket működtetnek, országosan ügyfélszolgálati irodákat tartanak fent és call centerket üzemeltetnek.

→ A villamosenergia-rendszeren az energia tárolása nem oldható meg, az egyensúlyhiány saját termelők és/vagy fogyasztók terhelésváltoztatását igényli, vagy az export-import lehetőségekkel kell élni. A hatékony rendszer-fenntartás eszköze pedig a pontos kereskedelmi ügyletek lebonyolítása, ezzel is optimalizálhatók a rendszer működtetési és fenntartási költségei.

Az energiaköltségek nem indokolható csökkentése továbbra is megakadályozza a **fogyasztói energiatudatosság kialakítását**.

A magyar energiapiacra, a lakossági szektorban nincs verseny, illetve az igen kismértékű, és az intézkedések hatására egyre kisebb mértékű lesz. A felhasználók számára egyre inkább az érzékelhető, hogy az állam megvédi őket az energiapiaci hatásoktól, ezért nincs szükség optimalizálásra, az energiával való takarékosságra semmi nem ösztönzi a fogyasztókat. A kormányzat jelenlegi tervei végső soron saját elképzeléseivel és általa meghatározott iránnyal válik ellentétessé: a Kormány által elfogadott Nemzeti Energiastratégia 2030 programjának legfőbb célja az energiatakarékosság. (Lásd Kovács Pál 2011. május 9. napján tartott előadása – elérhető a kormányzati honlapról).

Egyetértünk a Kormány szándékaival, miszerint sok háztartásban napi szintű gondot jelent a rezsiköltségek kifizetése és az ilyen fogyasztók támogatása fontos. A MEK SZ ugyanakkor azt javasolja, hogy az üzemenyagok, a cukor, a kenyér, a tej és más alapszükségletekkel összefüggő termékek árához hasonlóan a villamos energia és a földgáz árat is az értéklánc mentén felmerülő indokolt költségeknek kell meghatározniuk. A rászoruló fogyasztók támogatását pedig célszerű lenne inkább szociális alapon megoldani.

Fontos látni, hogy a villamos energia és a földgáz egyetemes szolgáltatásban elismert szolgáltatói árrétek már régóta nem fedezik az ellátás érdekében felmerült költségeket és az egyetemes szolgáltatás Magyarországon masszívan veszteséges. Ennek megfelelően a szolgáltatók már annak is örülnének, ha egy non-profit alapú működés biztosított lenne számukra, az legalább null szaldós. Az egyetemes szolgáltatók díja fogyasztónként kb. 3.000 Ft. Ebből kell megoldaniuk az ügyfélszolgálati irodák, call centerek fenntartását, a számlázást, postázási költségeket, kintlévőség kezelést, stb.

Az sem mondható igazságosnak, hogy jelenleg olyan háztartások is jogosultak egyetemes szolgáltatásra és „védett” lakossági árakra, akik medencét, vagy luxus villákat fűtenek villamos energiával vagy földgázzal.

Az egyetemes szolgáltatók már számos javaslatot megfogalmaztak a költségek csökkentésére a szolgáltatás minőségének csökkenése nélkül már jól működő külföldi példák alapján, mint pl. több számla kiküldhetősége egy borítékban, on-line ügyintézés erősítésével párhuzamosan az ügyfélszolgálati irodák számának csökkentése, de egyelőre ezek még nem kaptak kormányzati támogatást. Szövetségünk egyetemes szolgáltatói tagjai 10 éve folyamatosan kérik az érintett hatóságot (Magyar Energiahivatal), hogy engedélyezze a villamos és földgáz számlák egyszerűsítését.

Számokkal is kifejezve: az egyetemes szolgáltatók elismert árréte az átlagos lakossági bruttó végfelhasználói árban mindössze 3% szemben az állam által kivetett ÁFA súlyával, ami ebben az esetben 21%. Az ÁFA jelenlegi mértékével Magyarország a legmagasabb szintet képviseli az EU-ban.

Lezárva 2013. február 14.